

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Iustitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

V. Vtrum casuale homicidium inducat reatu[m] culpæ, vel irregularitatem;
item quibus & quosnam mutilare, aut incarcerare liceat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

et si contrariū dixerint Antoninus & Couarruias. Exemplum est, si fur eum equo tuo aufugiat.

82 Ratio est. Quia semper censetur durare iniusta aggressio; idque etiam extendunt Syluester, Lessius, & alij, ad eum casum, in quo quis, nulla mora interposita, rem suam ubicunque existentem persequitur. Secus si mora interposita fuerit, & aggressor iam pacificè agere cœperit. Quamquam nihilominus, si Iudex desit, posse spoliatum locum, in quo res deposita est, ingredi, eamque sibi vindicare, & si prohibeatur, vim vi repellere, cum Panormitano & Syluestro citatis, non improbabilitè existimat Lessius ibid.

83 **ASSERTIO VII.** Licetum est etiam præuenire iniustum aggressorem, si & alia via commoda defensionis non superet; & is iam actualiter in culpa, seu proposito aggressionis iniustæ versetur: Secus si sit adhuc innocens. Ita post Antoninum, Caietanum, Sotum, Nauarrum, Couarruiam, docent Valentia q. 17. pun. 1. Bannes hic q. 64. a. 7. Sa v. *Homicidium*. Ratio. Quia primo casu est vera defensio, non item secundo.

Sotus tamen & Lessius dub. 12. excipiunt Iudicem & testes mortem alicui per iniuriam machinantes in iudicio; quod de foro conscientia loquendo, rectè improbat Sa, Petrus Nauarrus, Bannes a. 7. dub. 4.

84 **ASSERTIO VIII.** Hæc, quæ dicta sunt, procedunt etiam, licet inuasus causam occasionemque dederit ad inuadendum; modo causa talis non fuerit, vt ob eam ipsam iuste inuaderetur. Ita cum Syluestro, Petrus Nauarrus n. 362. & alij, semper enim nihilominus seruat ius se defendendi; & quoad inuasione iniustam, est innocens. Secus si talem dedisset causam, ob quam licitè inuaderetur.

85 Cæterum in his omnibus, intelligenda est moderatio superius insinuata, licitam nimirum talem defensionem. Primò, si res quæ defenditur, sit magni momenti, Secundò, si vis iniusta sit, nec alia ratione possit repelli; nec res ablata aliter recuperari. Tertio, intelligenda sunt per se; nam per accidens ferri potest, vt quis teneatur suam vitam, aut salutem bona postponere vitæ inuasoris. Quo modo autem regulariter non teneatur quis se ipsum vel proximum defendere, cum occisione alterius, licet iniusti aggressoris, dictum est disp. 2. q. 3. dub. 4. & consentit etiam Suarez tom. 4. disp. 46. sect. 3. n. 2. Lessius c. 9. dub. 13. quicquid non nulli dixerint.

DVBIVM V.

Vtrum casuale homicidium inducat reatum culpæ, vel irregularitatem: item quibus, & quosnam, mutilare, verberare, aut incarcerare liceat.

s: Thomæ 2. 2. q. 64. a. 8. & q. 65. aa. 4.

86 **Q**uæritur primò Vtrum casualiter occidens hominem, incurrat homicidij reatum.

Respondet S. Thomas q. 64. a. 8. non incurrere, si casuale homicidium sit prorsus inuoluntarium; secus si sit voluntarium in sua causa: seu quia dans operam rei etiam licitæ, debitam diligentiam ad vitandum homicidium non adhibuit; vt si in venatione bombardâ incircumspecte explosit, seu quia dedit operam rei illicitæ, vt si Clericus in bello, vel hastiludio casu hominem occidit.

87 Quæ doctrina quoad priorem partem intelligitur ex tom. 2. D. 4. q. 9. dub. 1. Quoad secundam partem, loquendo de culpa in foro Cōscientiæ, intelligitur si homicidium subiequens in ipso opere, tanquam in causa fuerit voluntarium; ita vt opus illud ea etiam ratione debuerit caueri, ne sequeretur homicidium, adeoque potuerit ipsum homicidium ex opere subsecuturum aliquo modo præuideri, vt doceo loc cit. cum S. Thoma 1. 2. q. 83. a. 8. Alias peccatum erit quidem in ipso opere, quale fuisset, si homicidium non fuisset secutum, sed homicidij culpa idcirco non contrahetur, vt ex communi rectè docet Caietanus q. 64. a. 8. ex illo Augustini, asserentis Loth in culpa fuisse, non quantum ille incestus, sed quantum ebrietas præcedens meruit. De quo pluribus actum tom. 2. disp. 4. q. 3. dub. 3.

88 Sed speciatim dubitatur, an, & quomodo propter homicidium, casuale præsertim, incurratur irregularitas? Quod etsi quidem proprie ad materiam de censuris pertineat, breuiter tamen hoc loco propter S. Thomam explicandum est.

89 **ASSERTIO I.** Per homicidium ad sui, vel proximi, vel suarum, aut proximi rerum defensionem, cum moderamine inculpatae tutelæ, licite patratum non incurritur Irregularitas. Primum de sui defensione docet omnes; & patet ex Clementina de homicidio, etsi S. Thomas q. 64. a. 8. ad 3. iuris antiqui constitutioni inhærens, contrarium dixerit.

Posteriorem partem de defensione inculpata vitæ proximi, itemque suarum, aut proximi rerum, docent Petrus Nauarrus numero 417. Couarruias in cit. Clementin. part. 3. numero vlt. Valentia q. 8. punct. 7. Suarez tom. 4. disp. 46. sect. 2. n. 4. Lessius cap. 9. dub. 11. & alij: etsi Bannes hic q. 64. a. 8. ac plerique Iuristæ contrarium sentiant. Ratio est. Quia id nusquam iure expressum, vt videre est apud citatos. Et irregularitas, quæ extra casum publicæ iustitiæ ob homicidium contrahitur, non nisi ob culpam contrahitur, vt suo loco tom. 4. de Irregularit. pluribus dicitur.

ASSERTIO II. Si homicidium aliquod sit merè casuale, atque adeo in ratione homicidij prorsus inuoluntariū, & sine peccato, nec ex opere ob periculum homicidij specialiter prohibito consecutum, nulla

incur-

incurritur Irregularitas; etiam si quis dando operam rei illicitæ, homicidium tale commiserit. Ita communiter Theologi, Sotus lib. 5. de Iust. q. 1. a. 9. Bartholomæus Medina 1. 2. q. 73. a. 8. Castro lib. 2. de leg. pœn. cap. 14. Aragonius & Bannes hic q. 64. a. 8. Valentia hic loc. cit. & tom. 2. disp. 6. q. 3. pun. 3. & tom. 4. disp. 7. q. 19. Sa V. *Homicidium*, Suarez 3. p. tom. 5. disp. 45. sect. 6 à num. 9. & ex Canonistis Couarruias cit. part. 2. §. 4. n. 9. & 10. & fauet S. Thomas 1. 2. q. 73. a. 8. ubi ait; quod propter negligentiam considerandi imputantur homini ad pœnam nocuenta, quæ sequuntur, si dabit operam rei illicitæ.

90 Et si contrarium sentiant Syluester, Nauarrus, & communiter Canonistæ; quos etiam sequuntur Caietanus hic a. 8. Conradus 1. 2. loc. cit. Toletus lib. 1. cap. 29. Felicianus de Irregularitate, & alij, qui docent, per quodcunque casuale homicidium incurri Irregularitatem, si quis dando operam rei illicitæ id perpetravit.

Sed sanè allegata ab eis iura plus non probant, quam censendos irregulares, qui exercendo operam non solum illicita, sed etiam in se periculosa (in quibus nulla quasi diligentia sufficiens adhiberi potest ad vitandum homicidium) quempiam deformant, ut notat Valentia. In quam sententiam etiam Suarez tom. 5. disp. 45. sect. 6. num. 9. ait, per homicidium omninò casuale, ex opere illicito secutum, non contrahi irregularitatem, nisi in casibus à iure expressis. Censetur enim, inquit, casus sufficienter expressus, quando actio est specialiter prohibita, propter periculum homicidij; non verò aliàs. Casus habentur cap. vlt. de homicidio in 6. & cap. *Tua nos*, de homicidio. Idem docui tom. 2. disp. 4. q. 3. dub. 3.

91 **ASSERTIO III.** Nec incurritur in foro conscientie, etiam si venialiter in huiusmodi homicidio casuali peccetur; ob leuem videlicet negligentiam, in eo vitando commissam. Ita Sotus, Valentia, Sa, Bannes citati, Henriquez lib. 14. cap. 3. n. 1. Nauarrus n. 249. contra Caietanum, & alios; est enim hæc irregularitas grauis pœna, quæ proinde proportionatam culpam requirit.

92 **ASSERTIO IV.** Incurrit irregularitatem, non solum qui ex proposito, & de industria homicidium iniustum perpetrat, sed etiam qui se defendendo, aut exercendo rem per se periculosam, aut aliter occidendo, mortale homicidij peccatum commisit, propter crassam & latam negligentiam, vel imprudentiam, seu inobedientiam; etiam si directe non intenderit homicidium. Ita Valentia tom. 4. cit. loco; Toletus cap. 29. Sa, & alij, ex communi; quod etiam miimum probant iura, superius adducta.

Immo in foro externo, & probabiliter etiam in foro conscientie, quoties quis operam dando rei, ob periculum homicidij peculiariter prohibite, homicidium committit, semper irregularis censetur, ut superius insinuauimus, & dictum, cit. tom. 2. loc. cit. ob constitutionem iuris positiui. Addit Sa, dum multi iaciunt lapides, nec constat, quis eorum occiderit, nullum esse censendum irregularem; licet Syluester V. *Homicidium*,

contrarium significet, quasi omnes sint irregulares; quod non probatur.

93 **ASSERTIO V.** Illicite procurantes abortum etiam inanimati foetus, grauius quidem irregulares, & excommunicati, excommunicatione solum Papæ reseruata, fuerunt declarati à Sixto V. in propria bulla: sed eum rigorem Gregorius XIV. in quadam bulla temperauit, & ad antiquos terminos reduxit; ita ut nec irregularitas, nec excommunicatio incurratur à procurantibus abortum, nisi foetus fuerit animatus; & ut etiam tunc cuique approbato Confessario liceat ab ea excommunicatione & peccato, in foro conscientie absolueret, ut notat Sa V. *Homicidium*, Henriquez lib. 14. cap. 35. num. 3. Suarez disp. 44. sect. 2. n. 13.

94 **ASSERTIO VI.** In casuali homicidio, & eo quod commissum est in sui defensione immoderata, dispensat Episcopus: in homicidio autem iniuste & directe volito, quod absolute voluntarium dicitur, dispensat solus Pontifex; & nec ipse ferè, si manifestum sit crimen. Ita ex Concilio Tridentino sess. 14. c. 7. Nauarrus cap. 27. n. 239. Valentia, Sa citati, Henriquez lib. 14. cap. 19. n. 2. & 3. etsi neget de Episcopo Couarruias cit. §. 3. n. 5. qui tamen malè n. 7. docet, eundem qui in casuali homicidio dispensare potest, posse etiam in deformatione licite facta à ministris iustitiae. Quod à solo Couarruiâ contra communem dictum, notat Henriquez loc. cit. Sed de hac re plura tomo 4. in materia pœnit. de Milituris, Sicut & de irregularitate, quæ in bello à militibus incurritur, actum est disp. 2. quæst. 6. dub. 6.

95 Quæritur secundò; An, quibus, & quos mutilare, aut verberare liceat: reuocantur enim etiam hi actus ad homicidium, tanquam actus imperfecti ad perfectum.

Respondetur; mutilare ijs, & iisdem de causis licet, quibus & ob quas licet occidere: an verò ob alias plures causas liceat, inferius dicitur n. 99. Verberare autem moderatè, non solum emendationis, sed etiam punitionis causa, possunt iuxta S. Thomam q. 65. a. 2. quicumque Superiores suos subditos, ut parentes liberos, Magistri discipulos, etiam Clericos vel monachos; & vir uxorem, ex graui causa. De quo videri potest Gerson part. 4. ferm. intra octau. Epiphan. pag. 357. edit. recent. Item Domini & pædagogi per se, vel per alium; nisi fortè id speciatim alicui à Superiore sit prohibitum: Item Prælati Religiosorum per se, vel per alium regularem, aut secularem Clericum; sed non per laicum, nisi incorrigibilem: Episcopo verò suis manibus verberare non licet, ex cap. *Non licet*, dist. 68. De percussione verò iniuriosa Clerici, & excommunicatione agitur tom. 4. de Excommunicatione.

96 Irregularitatis autem, quæ ex mutilatione incurritur, eadem est ratio, quæ ex homicidio ortæ; nisi quod de reseruatione dispensationis dictum, ut declarat Congregatio Cardinalium super Tridentinum, & rectè docet Suarez tom. 5. disp. 44. sect. 2. n. 4. quicquid Felicianus cap. 3. & Henriquez cap. 5. n. 3. de irregularitate, dixerint.

97 Tantum nota, membrum non censi, nisi eam corporis partem, per quam proprium aliquod in-

corpore officium exercetur, ex 1. Corinth. 12. & ad Rom. 12. Vnde digitus membrum non est, vt docent Nauarrus cap. 7. n. 206. Couarruias citatus, Salon hic q. 65. a. 1. Sa V. Irregularitas, Henriquez cap. 14. §. 8. n. 1. et si contrarium sentiat Sotus lib. 5. de iustitia q. 2. a. 1. Caietanus hic, Toletus lib. 1. cap. 25. & alij. Quanquam interim sibi ipsi vel partem digiti, seu membri temere abscindens, irregularis est, ex cap. *Qui partem*, dist. 15.

98 Quod si etiam alteri præcipua pars membri ita abscindatur, vt officium membri impedjatur, non euadet irregularitas; vt si cui priores digiti manus amputentur. In quem sensum accipi possunt, quæ hac de re disputat Suarez citatus; qui tamen potius absolute in contrariam sententiam ire videtur: de qua re plura de Irregularitate.

99 Dubium est, an & quomodo se vel alium liceat mutilare, amputatis membris, eo casu, quo occidere non licet.

ASSERTIO I. Ob tuendam vitam corporis, licitum est, putrescens, aut venenatum membrum abscindere. Ita cum S. Thoma cit. q. 65. a. 1. docent omnes, quia partis nociuæ integritas merito postponitur salutis totius corporis, ad quam partes ordinantur: licet ad hoc ordinari nemo teneatur, ob difficultatem eius medij. Addit Salon, ne à superioribus quidem ad hoc cogi posse Religiosum; nisi forte in aliquo casu extraordinario, ob bonum commune, vt bene Lessius cap. 9. dub. 14. et si non improbabiler Lopez 1. part. cap. 16. cum Soto dicat, religiosum ad hoc cogi posse à Prælato, etiam pro conseruanda solum vita.

100 ASSERTIO II. Probabiliter quocumque licet ligato, propriam manum vel pedem, et si sanum, abscindere, vt per fugam imminentem mortem euadat. Ita Sotus, Toletus lib. 5. cap. 6. Salon, Bannes, Aragonius cit. a. 1. Valentia q. 9. pun. 1. licet aliqui negent. Imo probabiliter etiam non ligato; si alter violenter mortem minuetur, nisi id facias: sicut etiam erueri vnum oculum, ne tibi alter duos eruat, vt docet Toletus citatus, & sequitur Lessius dub. 14. licet Sotus, Bannes, Aragonius & Salon negent. Certè quidem si illud licet, cur hæc non etiam licita sint, non video; vt etiam recte dixit Sa V. *Homicidium*. Ratio generalis est. Quia homini, vt custodi & gubernatori suorum membrorum, licet de ijs disponere, prout ratio & salus totius, ad quod ordinantur, postulant.

101 ASSERTIO III. Non desunt quidem (in quibus Salon) qui licere parentibus, filios suos voce cantuque Ecclesiæ seruituros, & in id libere consentientes, intuitu boni publici castrare: Sed contrarium videtur verius; non solum ob varia animæ pericula & incommoda, quæ hinc consequi solent; sed etiam quia bonum illud tanti momenti non est, vt ob id res tam per se à natura aliena suscipiatur: quando nec pro salute spirituali, aut periculo animæ vitando, id licitum esse, constabit. infra ex sacris canonibus; quæ tamen causa alioqui multo maioris momenti videri possit. Hoc certum, repugnantes liberos ad hoc cogi non posse; cum libera illis manere debeat, quoad vitæ statum, electio, vt etiam agnoscit Salon.

102 ASSERTIO IV. Ob seruandam castitatem,

vitandum scandalum, aut alias eiusmodi causas, hoc licitum non est; alia enim sunt huic rei remedia. Nec illud Christi: *Abscinde manum &c.* ad litteram intelligendum; quicquid olim Origenes, & quidam eum secuti dixerint, fecerintue contra Apostolicos canones can. 22. & Concilium Nicænum can. 2. & Arelatense II. can. 3. De quo vide dist. 25. cap. *Si quis absciderit*, & sequentibus. Adde, quod medium illud non tam ardorem libidinis, quam generationem impedit, vt notant Augustinus lib. 6. contra Iulianum cap. 5. Basilius lib. de Virgin. circa finem, Chryostomus homil. 23. in Matth. Plura apud Baronium Anno 208.

103 Quæritur tertio, cui & quosnam incarcerare liceat. Respondet S. Thomas q. 65. a. 3. cum in bonis corporis tria spectari possint; 1. ipsa corporis integritas & incolumitas, cui detrimentum afferitur per occisionem, vel mutilationem. 2. delectatio vel quies sensus, cui opponitur verberatio, vel quodlibet aliud sensum dolore afficiens. 3. motus & vsus membrorum, qui impeditur per ligationem, vel incarcerationem, seu quacumque detentionem: idcirco in carcerare aliquem, vel qualitercunque detinere esse illicitum; nisi fiat secundum ordinem iustitiæ, aut in poenam, aut ad cautelam alicuius mali vitandi.

104 Et ibidem ad 3. ait: *detinere hominem ad horam, ab aliquo opere illicito* (sibi scilicet, aut alijs pernicioso ac iniurioso) *statim perpetrando, cuiuslibet licet; sicut cum aliquis detinet aliquem, ne se præcipitet; vel ne alium feriat. sed simpliciter aliquem includere vel ligare, ad eum solum pertinet, qui habet disponere vniuersaliter de actibus & vita alterius: quia per hoc impeditur non solum à malis faciendis, sed etiam à bonis agendis.* Vbi notandum, ius carceris proprie non competere nisi Magistratui iurisdictionem habenti; etiam si is non semper habeat ius gladij. Detinere autem eum, qui grauius & iniuste læsit, ad tempus, mox Magistratui tradendum, etiam alijs licet.

105 Addit denique S. Thomas eadem quæst. 65. art. 4. has omnes iniurias, quæ corpori inferuntur, tanto grauiores esse, quanto propinquioribus inferuntur; vt pote quibus ex pietate magis obstringimur; quamuis interim iniuriæ viduis & pupillis illatæ in scriptura magis exaggerari solent, tum quia magis opponuntur misericordiæ; tum quia idem nocuum huiusmodi personis inflatum, est eis grauius, quia non habent releuantem.

Sicut etiam vniuersim ob circumstantias fieri potest, vt sit grauius peccatum, quod fit contra personam nulli coniunctam; siue propter dignitatem personæ, siue ob magnitudinem nocuum. Et quamuis etiam per adulterium & stuprum iniuste violetur corpus alterius; quia tamen ea non solum iustitiæ, sed etiam castitati opponuntur, merito ad tractationem de Temperantia reijciuntur, vt notauit S. Thomas ibidem ad 3. de quibus proinde etiam à nobis actum disp. 3. q. 3. dub. 6.